

Sygn. akt **III AUa 430/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Cyran /spr./

Sędziowie: SSA Iwona Niewiadowska-Patzer

SSA Izabela Halik

Protokolant: insp.ds.biurowości Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 25 listopada 2015 r. w Poznaniu

sprawy **W. J. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.**

o rentę rodzinną

na skutek apelacji W. J. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 3 grudnia 2014 r. sygn. akt VIII U 5891/14

oddala apelację.

SSA Izabela Halik	SSA Ewa Cyran	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
-------------------	---------------	-------------------------------

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. **decyzją z 15 lipca 2014 roku**, znak (...), na podstawie art. 65 i 70 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił W. J. (1) prawa do renty rodzinnej.

Uzasadniając organ rentowy wskazał, że renta rodzinna nie przysługuje wnioskodawczyni ponieważ (...) lat osiągnęła później niż w ciągu 5 lat od dnia śmierci męża oraz od ukończenia przez dziecko 18 - go roku życia.

W. J. (1) wniosła odwołanie od decyzji.

W uzasadnieniu podała, iż jej syn uzyskał rentę po ojcu w 1990 roku stąd w sprawie nie mają zastosowania nowe przepisy ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Uprawnienia do świadczenia powinny zostać oceniane według przepisów obowiązujących uprzednio.

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z 3 grudnia 2014 roku w sprawie VIII U. 5891/14 oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny:

W. J. (1) urodziła się (...), (...) lat ukończyła w roku(...). W 1988 roku odwołująca zawarła związek małżeński z A. J..

A. J. zmarł 6 kwietnia 1990 roku.

B. J., syn W. i A. J. urodził się (...). Decyzją z 5 czerwca 1990 roku organ rentowy przyznał mu prawo do renty rodzinnej i to od 6 kwietnia 1990 roku, tj. od zgonu ojca. Syn odwołującej (...) lat ukończył w roku (...), a (...) w roku (...).

W. J. (1) 19 listopada 2003 roku złożyła wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu, A. J..

Decyzją z 28 listopada 2003 roku Zakład przyznał jej prawo do tego świadczenia i to na okres od 1 listopada 2003 roku do 31 sierpnia 2005 roku. W decyzji podano, iż renta podlega podziałowi na 2 części albowiem jest do niej uprawniony także syn, B..

Wobec kontynuowania nauki w szkole kolejnymi decyzjami przyznawano odwołującej i jej synowi prawo do renty rodzinnej. Decyzją z 23 sierpnia 2006 roku świadczenie przyznano im do końca sierpnia 2007 roku.

Decyzją z 8 sierpnia 2007 roku organ rentowy przyznał prawo do renty rodzinnej tylko B. J., pod warunkiem kontynuowania nauki. Wobec spełnienia tego warunku, kolejnymi decyzjami przyznawano mu prawo do renty na dalsze okresy. Po raz ostatni rentę rodzinną po zmarłym ojcu przyznano synowi odwołującej decyzją z 14 maja 2014 roku, na okres do końca sierpnia 2014 roku.

W. J. (1) 7 lipca 2014 roku złożyła ponowny wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu, A. J.. Do wniosku załączyła jedynie kopię odpisu skróconego aktu małżeństwa, nie złożyła jakiegokolwiek dokumentacji obrazującej jej stan zdrowia.

Zaskarżoną decyzją z 15 lipca 2014 roku Zakład odmówił przyznania odwołującej prawa do renty rodzinnej.

Wyrokiem z 6 lutego 1996 roku Sąd Apelacyjny w Poznaniu, zmieniając wyrok Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu Ośrodek (...) w P. z 9 sierpnia 1995 roku, zasądził na rzecz odwołującej i jej syna od Skarbu Państwa - Wojewódzkiego Szpitala (...) w P. na podstawie art. 446 § 3 k.c. odszkodowanie, a dodatkowo na rzecz B. J. także rentę w oparciu o art. 446 § 2 k.c.

W. J. (1) jest zarejestrowana jako bezrobotna bez prawa do zasiłku.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy jako właściwy do rozstrzygnięcia wskazał przepis art. 70 ust. 1 i ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Sąd I instancji wskazał, że W. J. (1) w okresie od listopada 2003 roku do końca sierpnia 2007 roku miała przyznane prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu i to z tytułu sprawowania opieki nad uczącym się synem. W sierpniu 2007 roku B. J. ukończył (...)lat, stąd prawo odwołującej do renty ustało.

Poza sporem w niniejszej sprawie było to, że odwołująca (...) lat ukończyła w roku 2014. Tym samym nie miała ukończonych lat na dzień zgonu męża (wówczas miała (...) lat), jak i w ciągu 5 lat od jego zgonu czy też w ciągu 5 lat od ukończenia przez wychowywanego syna lat (...) (syn B. ukończył lat (...) w roku (...)).

Nadto poza sporem było i to, że odwołująca nie jest osobą częściowo lub całkowicie niezdolną do pracy - nie złożyła żadnej dokumentacji na tą okoliczność, a fakt bycia zarejestrowaną jako bezrobotna w powiatowym Urzędzie Pracy w P. pośrednio potwierdza jej zdolność do podjęcia pracy zarobkowej.

Zdaniem Sądu Okręgowego, do wniosku odwołującej złożonego w lipcu 2014 roku winny mieć zastosowanie przepisy aktualnie obowiązujące, czyli cyt. ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd zaznaczył także, że podstawą przyznania i wypłacania odwołującej renty rodzinnej w latach 2003 - 2007 był właśnie art. 70 ust. 1 pkt 2 tej ustawy. Tym samym w sprawie nie mają zastosowania przepisy obowiązujące w dniu zgonu jej męża tj. ustawy z 14 grudnia 1983 roku o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, które były z kolei podstawą przyznania i wypłacania renty rodzinnej synowi odwołującej - B..

Kwestie renty rodzinnej dla wdowy regulował wówczas art. 41 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Sąd I instancji zaznaczył nadto, że treść art. 41 ust. 1 i 2 ustawy z 1983 roku i art. 70 ust. 1 i 2 ustawy z 1998 roku jest tożsama, a jedyna różnica wynika z faktu zmiany pojęcia inwalidztwa na niezdolność do pracy. Tym samym zdaniem Sądu Okręgowego, za niezasadne należy uznać stanowisko W. J. (1) odnośnie tego, iż nabyła prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu według przepisów obowiązujących na dzień jego zgonu.

Odwołująca zaskarżyła wyrok w całości, składając apelację.

Apelująca zarzuciła:

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na ustaleniu, że skarżąca nie jest osobą częściowo niezdolną do pracy;
- obrazę przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów w zakresie oceny dowodu z dokumentu - zaświadczenia PUP - polegającego na bezpodstawnym i logicznie nieuzasadnionym wywodzeniu z faktu zarejestrowania skarżącej jako osoby bezrobotnej, za oczywiście w pełni zdolnej do pracy, a to miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;
- obrazę przepisu art. 468 k.p.c. wskutek niepodjęcia przez sąd pierwszej instancji wystarczająco wnikliwych czynności wyjaśniających w zakresie ustalenia istnienia po stronie skarżącej częściowej niezdolności do pracy, a to miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy; obrazę przepisu art. 467 k.p.c. wskutek uchybienia obowiązkowi należytego czuwania nad całości materiału sprawy, a w szczególności dotyczącego częściowej niezdolności skarżącej do pracy, co miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;
- obrazę przepisu art. 210 par 2¹ k.p.c. wobec braku wystarczającego pouczenia skarżącej o treści art. 217 k.p.c. , co wpłynęło na brak przedłożenia posiadanej dokumentacji medycznej, a to miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy ;
- obrazę przepisu art. 70 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych poprzez odmówienie skarżącej prawa do renty rodzinnej w sytuacji, gdy skarżąca spełniła przesłanki pozwalające na ustalenie przysługującego jej w tym zakresie prawa.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez ustalenie prawa do renty rodzinnej, zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, względnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

Na etapie postępowania przed Sądem II instancji odwołująca nie kwestionowała, że podstawę prawną spornego świadczenia stanowią przepisy ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Apelująca podważała ocenę dowodów oraz ustalenia faktyczne poczynione w sprawie.

W ocenie skarżącej, Sąd Okręgowy popełnił błąd stwierdzając, że odwołująca nie jest osobą częściowo niezdolną do pracy. Jak wynika ze zgromadzonej od 2003 roku przez skarżącą obszernej dokumentacji medycznej, w tym historii choroby oraz aktualnego uświadczenia lekarskiego, skarżąca cierpi na zespół bólowy kręgosłupa dotknięty niestabilnością oraz zmianami zwyrodnieniowymi, które od roku 2006 roku powodują u skarżącej jedynie ograniczoną zdolność do pracy.

Przedstawiona przez apelującą dokumentacja medyczna pozostaje w jej ocenie wystarczająca do ustalenia istnienia po jej stronie częściowej niezdolności do pracy. Dokumentacja została sporządzona przez lekarza dysponującego wieloletnim doświadczeniem w zakresie świadczenia opieki medycznej.

Ponadto, jak podniosła apelująca, Sąd I instancji dopuścił się również obrazy przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w odniesieniu do zaświadczenia Powiatowego Urzędu Pracy. Dokument ten stwierdza jedynie fakt zarejestrowania skarżącej jako osoby bezrobotnej, ale w żadnym wypadku nie przesądza o jej częściowej, a tym bardziej pełnej zdolności do pracy.

W dalszej części uzasadnienia apelacji skarżąca przekonywała, że Sąd I instancji dopuściła się również obrazy przepisu art. 468 k.p.c., art. 467 k.p.c. oraz 210 § 2¹ k.p.c.

Według skarżącej, Sąd I instancji naruszył przepis art. 468 k.p.c., albowiem nie podjął wystarczająco wnikliwych czynności wyjaśniających w zakresie ustalenia istnienia po jej stronie częściowej niezdolności do pracy, która stanowi jedną z głównych przesłanek przysługującego jej uprawnienia do renty rodzinnej. Sąd pierwszej instancji nie podjął się przede wszystkim ustalenia konieczności przedłożenia w toku postępowania, posiadanej przez skarżącą dokumentacji medycznej, dowodzącej jej częściowej niezdolności do pracy oraz okres, w którym ta niezdolność trwała (art. 468 § 2 pkt 3 k.p.c.).

Wreszcie Sąd pierwszej instancji w ocenie apelującej, uchybił również przepisowi art. 210 § 2¹ k.p.c., zgodnie z którym zobowiązany był pouczyć skarżącą o treści art. 217 k.p.c., co pośrednio wpłynęło na brak przedłożenia przez nią posiadanej dokumentacji medycznej, załączonej do niniejszego pisma, a to miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy.

Mając na względzie powyższe apelująca podniosła, że przedstawienie załączonego do apelacji materiału dowodowego (dokumentacji medycznej) nastąpiło z przyczyn przez nią niezawinionych i w żadnym wypadku nie miało na celu spowodowanie przewlekłości w postępowaniu.

Stanowisko skarżącej nie zasługiwało na uwzględnienie.

W wyniku kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd I instancji procedował w sposób prawidłowy. Dowody przedstawione przez strony procesu zostały poddane właściwej ocenie – zgodnie z dyrektywami z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktycznych w sprawie.

Odnosząc się do argumentacji odwołującej w pierwszej kolejności zaznaczyć należało, że W. J. (1) została prawidłowo i wyczerpująco pouczona o treści art. 162 k.p.c., art. 207 § 3-7 k.p.c., art. 217 k.p.c., art. 229 k.p.c. oraz art. 230 k.p.c. Obszerne pouczenie zostało odwołującej doręczone wraz z odpowiedzią organu rentowego na odwołanie (k. 10).

Zatem zarzuty apelującej o zaniechaniu przed Sąd Okręgowy wypełnienia obowiązku niezbędnego pouczenia stron o zasadach postępowania dowodowego uznać należało za gołosłowne.

Zaznaczyć jednocześnie należało, że zgodnie z art. 232 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę.

Nie ma racji skarżąca podnosząc, iż zasada powyższa doznaje istotnego ograniczenia w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. W tej odrębnej kategorii spraw, zgodnie z art. 473 k.p.c. nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i przesłuchania stron. Na zasadach ogólnych,

jedynie w sytuacjach szczególnych sąd posiada uprawnienie w zakresie dopuszczenia dowodu niewskazanego przez strony (wyłącznie na twierdzone przez strony istotne i sporne okoliczności faktyczne), gdy według jego (obiektywnej i weryfikowalnej w toku instancji) oceny zebrany w toku sprawy materiał dowodowy nie wystarcza do jej rozstrzygnięcia.

Tymczasem odwołująca w toku procesu przed Sądem I instancji w ogóle nie podnosiła twierdzenia, że jest choćby częściowo niezdolna do pracy. Na rozprawie 3 grudnia 2014 roku apelująca wyraźnie oświadczyła, że nie uzupełnia stanowiska prezentowanego w toku dotychczasowego postępowania i nie zgłasza wniosków dowodowych.

Wolę wykazania niezdolności do zdrowia jako przesłanki warunkującej sporne świadczenie apelująca wyraziła dopiero w apelacji.

Zaznaczyć przy tym trzeba, że niezdolność do pracy odwołującej nie była przedmiotem oceny organu rentowego, a postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest postępowaniem kontrolnym wobec postępowania przed ZUS i nie może wykraczać poza ramy decyzji.

Wobec powyższego, Sąd II instancji nie miał jakichkolwiek podstaw aby uzupełnić postępowanie dowodowe zgodnie z wnioskami apelującej.

Odwołują może wziąć pod rozwagę zainicjowanie nowego postępowania o rentę rodzinną, powołując się na niezdolność do pracy jako nową okoliczność (art. 114 ustawy emerytalnej).

Reasumując, próba podważenia przez apelującą ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego nie powiodła się.

Jak już zaznaczono, na etapie postępowania apelacyjnego, odwołująca odstąpiła od twierdzenia jakoby zastosowanie w sprawie miały przepisy ustawy z 14 grudnia 1982 roku o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Zarzucając naruszenie art. 70 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych skarżąca nie przedstawiła merytorycznej argumentacji.

Powołany art. 70 ust. 1 stanowi, że wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

- 1) w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy albo
- 2) wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym mężu, które nie osiągnęło 16 lat, a jeżeli kształci się w szkole - 18 lat życia, lub jeżeli sprawuje pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej.

Zgodnie z art. 70 ust. prawo do renty rodzinnej nabywa również wdowa, która osiągnęła wiek 50 lat lub stała się niezdolna do pracy po śmierci męża, nie później jednak niż w ciągu 5 lat od jego śmierci lub od zaprzestania wychowywania osób wymienionych w ust. 1 pkt 2.

Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że odwołująca nie spełnia przesłanek koniecznych do nabycia prawa do renty rodzinnej w oparciu o cytowane przepisy.

Mając na względzie powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację odwołującej jako bezzasadną.

SSA Izabela Halik	SSA Ewa Cyran	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
-------------------	---------------	-------------------------------